

Національна академія педагогічних наук України

Інститут педагогіки

ВІДДІЛ НАВЧАННЯ МОВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІНСТИТУТ ПОЛЬЩІ ВОЛИНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Г. КОРОЛЕНКА

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ОГІЄНКА

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу

Збірник тез

Всеукраїнської наукової конференції

(електронне видання)

21 квітня 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
Відділ навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПОЛЬЩІ ВОЛИНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ОГІЄНКА
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

**НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ТА МОВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН
УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

**Збірник тез
Всеукраїнської наукової конференції**

21 квітня 2021 р.

(електронне видання)

За науковою редакцією Н. І. Богданець-Білоskalенко

Київ
Педагогічна думка
2021

УДК 373.5.016-047.32:376-054.57:811.161.2

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 5 від 26 квітня 2021 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України, професор Ізмаїльського державного гуманітарного університету;

Хорошковська-Носач Тетяна Петрівна, науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Ліпчевська Інна Леонідівна, науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Кічук Надія Василівна, доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету;

Подлевська Неля Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету.

Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції, Київ, 21 квітня 2021 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. 100 с.

ISBN 978-966-644-592-9

До збірника увійшли тези учасників Всеукраїнської наукової конференції «Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу» (21 квітня 2021 року). У роботах висвітлено проблеми, що стосуються специфіки навчання української мови як державної, внеску Ольги Хорошковської в розвиток української лінгводидактики, питання технологій навчання української мови в початковій школі, особливостей навчання мов національних меншин у школах з національними мовами викладання, формування читацької компетентності на уроках української мови та літератури в початковій і середній школі.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам, практикам освітньої галузі та всім, хто цікавиться проблемами навчання української мови та мов національних меншин у закладах загальної середньої освіти.

УДК 373.5.016-047.32:376-054.57:811.161.2

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

ISBN 978-966-644-592-9

© Інститут педагогіки НАПН України, 2021
© Педагогічна думка, 2021

4. Успішні практики багатомовної освіти в Україні / О. Берегова, М. Гурбо, Л. Задорожна та ін. Київ : Ваіте, 2020, 134 с.

Депчинська Іветта,
кандидат педагогічних наук, доцент
Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II,
Ужгородського національного університету,
e-mail: ivettlegeza@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УГОРСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Ключові слова: угорська мова, методи вивчення мов, інноваційні методи, технології навчання, метод глобалістики.

Особливості вивчення угорської мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин полягають у використанні в освітньому процесі інноваційних методів навчання.

Інноваційне навчання угорської мови передбачає відмову від переказу навчальних текстів та інших репродуктивних методів навчання й перехід до діалогічного спілкування, моделювання реальних життєвих ситуацій, а також упровадження інтерактивних видів роботи: методу проєктів, мозкової атаки, методу глобалістики, рольових ігор тощо.

Серед методів навчання, які використовують у комунікативній іншомовній підготовці учнів початкових класів можемо виокремити традиційні та інноваційні. До традиційних відносимо: інформаційно-репродуктивні (передбачають виклад учителем матеріалу у вигляді розповіді, пояснення, практичного показу способів діяльності), пояснювально-ілюстративне навчання (передбачає пояснення матеріалу за допомогою унаочнення), проблемне навчання (в основу покладено створення викладачем проблемних ситуацій у навчальному процесі та їх вирішення), дослідницький метод (при якому залучаються школярі до самостійних спостережень за предметами, явищами природи, у результаті чого пізнаються закономірності та робляться відповідні висновки).

Варто відзначити ефективність використання навчально-рольових ігор на уроках вивчення угорської мови в закладах освіти з навчанням мовами національних меншин, оскільки ігрові методи – це своєрідне проєктування реальності.

Гра поряд із працею й навчанням – один із основних видів діяльності людини, дивний феномен нашого існування. Гра як феномен культури навчає, виховує, розвиває, соціалізує, розважає, уможлиблює відпочинок. Ігрові методи

можуть бути ділові й рольові. Ділові ігри – засіб навчання спеціалістів різного профілю і формування їх особистісних та ділових якостей. Рольова гра – це соціально-психологічний тренінг, де інтенсифікація досягається не лише впливом викладача, але й пізнавальною захопленістю учасників гри [2, с. 13].

Ефективність формування навичок спілкування угорською мовою в учнів досягається і при поєднанні традиційних технологій навчання мов із сучасними дидактичними технологіями, як-от: ситуативні, ілюстративні, імітаційні методи навчання, методи проблемного навчання мов, стимулювання і мотивації до навчально-пізнавальної діяльності.

Зауважимо, що запровадження сучасних технологій у навчання мов національних меншин неможливе без використання нових інформаційних технологій, які являють собою не лише технічні засоби, але й нові форми, методи викладання, нові підходи до процесу навчання мов. А завдання вчителя полягає у створенні умов для практичного оволодіння мови кожним учнем, у виборі таких методів, які дозволили б кожному школяреві проявити активність, творчість, самостійність.

Окрім уже згаданих вище методів викладання мови, потрібно відзначити використання методу глобалістики, який виник на початку ХХ століття в Англії і широко застосовувався в школах періоду Підкарпатської Русі 1919–1939 рр. Активне його використання прослідковується на уроках вивчення іноземних мов у народних школах при різних видах мовленнєвої діяльності: говорінні, читанні, письмі. Що ж стосується використання даного методу на сучасному етапі розвитку освіти, то він є одним з інтенсивних методів вивчення мови за короткий термін на основі обмеженого лексико-граматичного матеріалу з використанням засобів зорової та слухової наочності.

Література

1. Дєпчинська І. А. Розвиток змісту шкільної гуманітарної освіти на Закарпатті в період 1919–1939 рр. : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. Рівне, 2019. 340 с.
2. Дєпчинська І. А., Марфинець Н. В., Опачко М. В. Впровадження інноваційних технологій навчання (на прикладі вивчення угорської та чеської мов) : метод. рек. і вказівки. Ужгород : Вид-во «Говерла», 2016. 42 с.

Джежелей Ольга,
*кандидат педагогічних наук,
професор Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди,
e-mail: olgavalentinovnad@gmail.com*

РОЗВИТОК ДАРУ СЛОВА ЯК МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА

Ключові слова: мовлення, мова, література, навчання, дослідження.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО----- 3

Секція 1. СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ. ВНЕСОК ОЛЬГИ ХОРОШКОВСЬКОЇ В РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Богданець-Білоskalенко Н.	Формування орфографічних навичок в учнів початкових класів на уроках державної мови-----	5
Караман О.	Розвивальний потенціал творів-роздумів у формуванні комунікативного досвіду учнів старших класів закладів загальної середньої освіти-----	7
Караман С.	Алгоритм як прийом виконання проблемних завдань на уроках української мови в старших класах закладів загальної середньої освіти-----	9
Коваленко О.	Сучасні підходи до реалізації завдань вивчення української мови як державної в початкових класах з російською мовою навчання-----	11
Криган С.	Поетапні зміни у викладанні української мови у закладах загальної середньої освіти з вивченням мов національних меншин-----	13
Лемко Г.	Важливість навчання рідною мовою в поглядах педагогів західного регіону України ХХ – початку ХХІ ст.-----	16
Ліпчевська І.	Особливості підходу до навчання української мови як державної в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин	18
Петрук О.	Діалогічне мовлення як складова комунікативної компетентності учнів-----	21
Романюк С.	Сучасні тенденції навчання української мови як державної-----	23
Руденко Ю.	Специфіка психолого-педагогічного супроводу майбутніх вихователів до навчання української мови дітей в закладах дошкільної освіти етнонаціональних спільнот в Південному регіоні	26
Руснак І.	Інноваційні засади навчання української мови в діаспорі-----	28
Хорошковська-Носач Т.	Науково-педагогічна діяльність Ольги Назарівни Хорошковської у вимірах української лінгводидактики-----	31
Чемес Г.	Використання методу вправ на уроках державної мови в початковій школі-----	35

Шевчук Л.	До питання про збагачення словникового запасу з української мови учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного і диференційованого підходів--	36
-----------	---	----

Секція 2. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Барляк Г.	Психограматика Монтесорі та граматичні символи частин мови в аспекті вивчення української мови-----	38
Біла О., Цзінь Я.	До питання про різновиди театралізованих ігор для молодших школярів як активних читачів-----	42
Коваленко О.	Teacher advanced education for implementation the competency-based approach : the curriculum competence-----	44
Котик Т.	Наукові засади ознайомлення молодших школярів з елементами мовної теорії-----	46
Скрипник Н.	Інтерактивні технології навчання в системі професійно орієнтованої підготовки вчителів початкової школи-----	48
Фідкевич О.	Особливості зворотного зв'язку як етапу формувального оцінювання в 3–4 класах початкової школи-----	51
Шкрєбтієнко Л.	Роль української мови у формуванні особистості дошкільника та молодшого школяра-----	53
Ющенко С.	Інтерактивні методи навчання як засоби формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів-----	55

Секція 3. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МОВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ШКОЛАХ З НАЦІОНАЛЬНИМИ МОВАМИ ВИКЛАДАННЯ

Бакуліна Н.	Лінгводидактичні особливості конструювання інтегрованого змісту початкового навчання письма мовою іврит та єврейської традиційної культури-----	58
Боднарюк С.	Мовна політика в багатомовних регіонах : досвід країн Європейського союзу та України-----	61
Депчинська І.	Особливості викладання угорської мови у школах з національними мовами викладання-----	64
Джежелей О.	Розвиток дару слова як методична проблема-----	65

Заремба Л.	Особливості дистанційного та онлайн навчання в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин-----	68
Кондур З.	До питання кодифікації ромської мови в Україні--	70
Ранюк О.	Мнемотехніка на заняттях польської мови в початковій школі-----	71
Сніговська О., Малахиті А.	Використання творчих завдань у навчанні мов національних меншин (на прикладі новогрецької мови)-----	73

Секція 4. ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В ПОЧАТКОВІЙ І СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Дячок С.	Роль компетентнісно орієнтованих завдань у формуванні читацької грамотності школярів-----	76
Ємець А.	Проблеми формування обов'язкового кола читання молодших школярів-----	78
Недін Л.	Народна казка як складова освітньо-естетичного виховання на етнонаціональній основі-----	80
Пенькова С.	Пропедевтика літературознавчих понять як складова читацької компетентності здобувачів початкової освіти-----	82
Слижук О.	Стратегії формування сучасного учня-читача в гімназії-----	84
Снегірьова В.	Мотивація читацької діяльності учнів у підручниках мовно-літературної галузі-----	86
Тарабанова Я.	Міжпредметні зв'язки на уроках української літератури як важливий інструмент формування міжпредметної компетентності-----	89
Тіхонова Н.	Наступність як одна з умов успішного навчання української мови-----	91
Третяк О.	Філософські запитання для спільноти допитливих на уроках літературного читання-----	92

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ТА МОВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН
УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

**Збірник тез
Всеукраїнської наукової конференції**

21 квітня 2021 р.

(електронне видання)

За науковою редакцією Н. І. Богданець-Білокаленко

Формат 60x84 1/16

Друк. арк. 2,875

Видавництво «Педагогічна думка»
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-а, корп. 2;
тел./факс: (044) 481-38-82

e-mail: book-xl@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників,
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №3563 від 28.08.2009